

Gemeente
Drechterland

Document	Archeologische Quickscan
Plangebied	Dr. Nuijensstraat 31, Westwoud, gemeente Drechterland
Adviesnummer	20103
Opsteller(s)	F.C. Schinning (KNA Archeoloog MA) & C.M. Soonius (Regio Archeoloog)
Datum	29-04-2020

Advies	Aanvullend advies zodra bouwplannen bekend zijn	(kosteloos)
Vervolgtraject	Aanleveren definitieve bouwplannen	via archeologie@hoorn.nl

Archeologische Quickscan

1. Inleiding

Op verzoek van de gemeente Drechterland (contactpersoon: E. Vrij) is gekeken naar het aspect archeologie met betrekking tot de aanpassing van het bouwvlak aan Dr. Nuijensstraat 31 in Westwoud, gemeente Drechterland (afb. 1).

Het bedrijfsperceel is in eigendom van Fischer Fruits B.V. en heeft momenteel een bouwvlak van 3.000 m². Het ligt in de planning om het bouwvlak iets te verschuiven en uit te breiden naar circa 9.000 m². Op het huidige bouwvlak staat momenteel bebouwing. Er zijn nog geen nieuwbouwplannen bekend voor het nieuwe bouwvlak.

2. Bestemmingsplan en Beleidskaart archeologie

Het plangebied valt binnen het bestemmingsplan Drechterland Noord 2011 (vastgesteld 18-09-2013).¹ Middels het bestemmingsplan geldt binnen het plangebied een dubbelbestemming Waarde – Archeologie 1 (zeer hoge archeologische waarde) en Waarde – Archeologie 2 (hoge archeologische waarde). Hierbij geldt dat bij bodemverstorende bouwwerkzaamheden groter dan respectievelijk 50 m² en 500 m², en dieper dan 40 cm onder maaiveld, rekening dient te worden gehouden met het aspect archeologie.

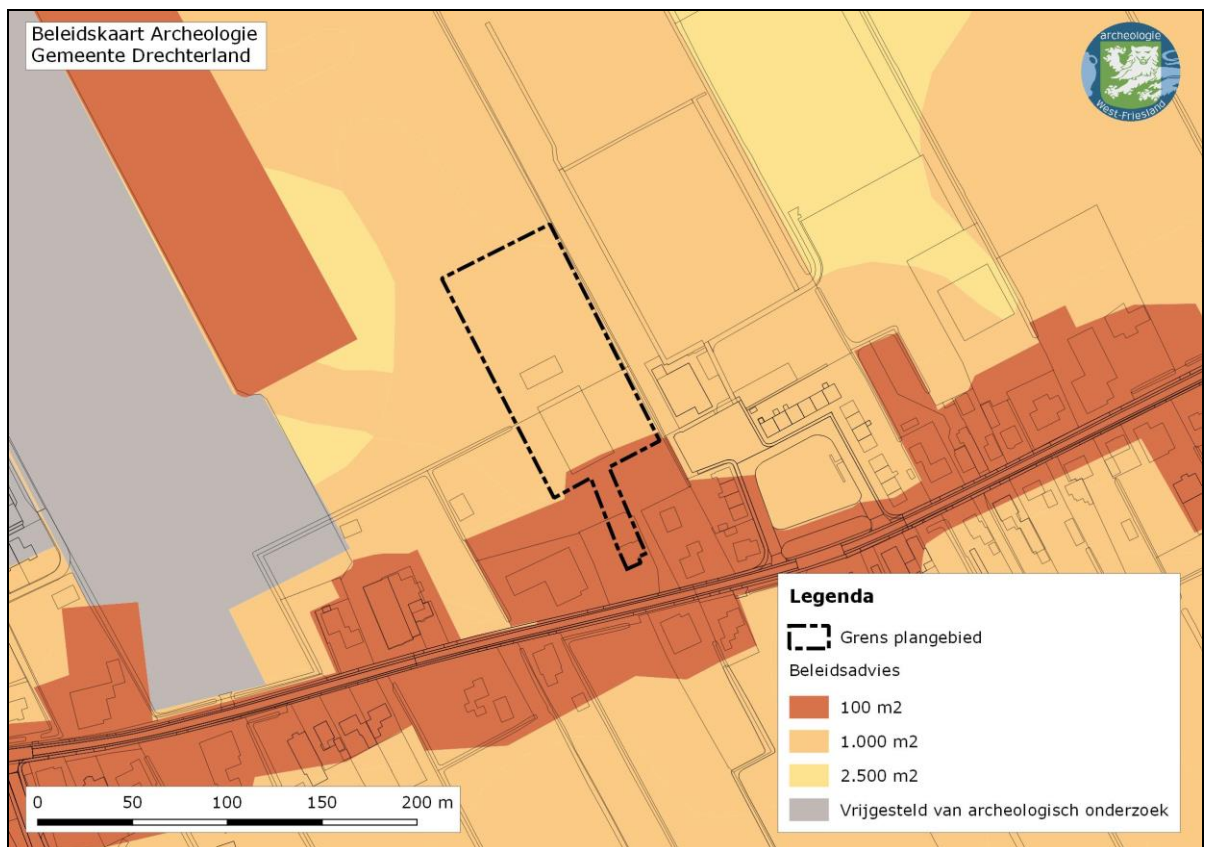
Archeologie West-Friesland heeft voor de gemeente Drechterland een archeologische beleidskaart vervaardigd. De beleidskaart archeologie met toelichting is op 16 december 2019 vastgesteld door de gemeenteraad.² Op de beleidskaart archeologie is aangegeven waar de bekende archeologische waarden zich bevinden en welke archeologische verwachtingen er zijn. De waarden en verwachtingen zijn gecombineerd met een beleidsadvies per zone. Volgens de beleidskaart ligt het plangebied grotendeels in een zone waar een hoge verwachting geldt voor vindplaatsen uit de prehistorie. Hier is een vrijstellingsgrens van 1.000 m² aan verbonden (afb. 2). Een deel van het plangebied valt binnen het historische dorpslint (van hoge archeologische waarde). Hier geldt een vrijstellingsgrens van 100 m².

¹ NL.IMRO.0498.BPDrechterlandNrd-OH01.

² Soonius, de Groot & Bartels 2019.

Afbeelding 1. De ligging van het plangebied Dr. Nuijensstraat 31 (rode stippellijn) op een luchtfoto (bron: PDOK).

Afbeelding 2. De ligging van het plangebied Dr. Nuijensstraat 31 (zwarte stippellijn) op de beleidskaart archeologie van de gemeente Drechterland.

3. Cultuurhistorische achtergrond

Het plangebied ligt aan het historisch dorpslint van Westwoud. Dit lint is een terrein van hoge archeologische waarde (monumentnummer 14869). De Dr. Nuijensstraat is onderdeel van het oude bewoningslint de Streekweg, die van Zwaag tot en met Enkhuizen loopt. Het ontstaan van de Streekweg is een gevolg van het verlengen van de ontginningen in zuidelijke richting vanaf Medemblik, waar de ontginningen kleinschalig begonnen in de 8ste eeuw. Hierdoor zijn de nederzettingen langs het oude lint verplaatst naar hun huidige locatie langs de Streekweg. Dit gebeurde waarschijnlijk pas in de 12de/13de eeuw, terwijl de nederzettingen in de 11de en 12de eeuw noordelijker lagen.³ Het is waarschijnlijk dat het dorp Westwoud in de 12de eeuw in ontstaan op de huidige locatie.

Voor het bepalen van de aanwezigheid van bewoningsresten uit de Nieuwe Tijd kan gebruik worden gemaakt van historisch kaartmateriaal. Op de kaart van Johannes Dou uit 1651-1654 is te zien dat aan het dorpslint bebouwing stond (afb. 3). Het is niet met zekerheid te zeggen of de bebouwing binnen het plangebied ligt, of dat het plangebied precies tussen twee percelen ligt. Desalniettemin kunnen buiten de bebouwing sporen van bewoning worden verwacht zoals sloten, waterputten, (afval)kuilen, etc.

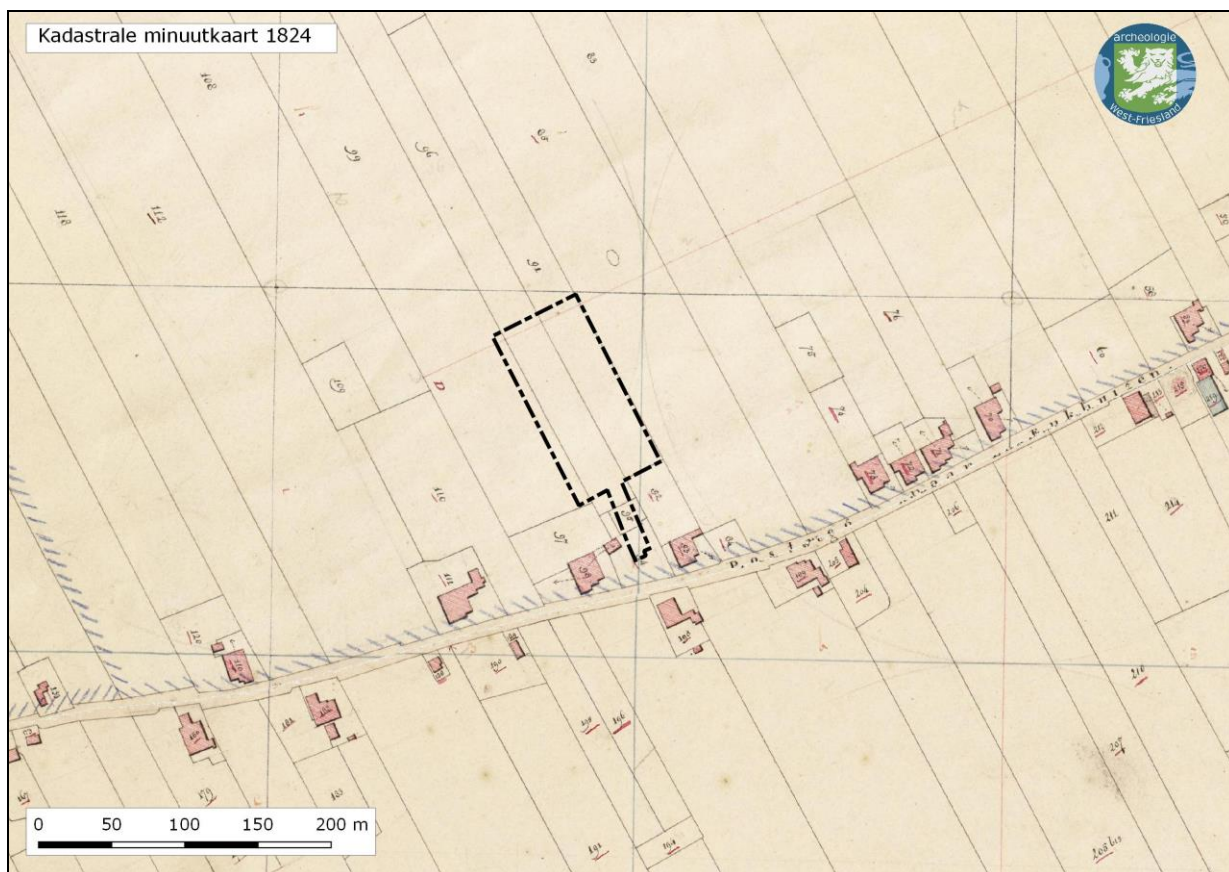
Op de kadastrale minuut uit 1824 is te zien dat binnen het plangebied geen bebouwing aanwezig is.

Voor het voorste (meest zuidelijke) deel van het plangebied dat aan het historisch dorpslint ligt, geldt een hoge waarde voor vindplaatsen uit de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd.

Afbeelding 3. De ligging van het plangebied Dr. Nuijensstraat 31 (zwarte cirkel, bij benadering) op de kaart van Johannes Dou uit 1651-1654 (collectie Westfries Archief).

³ Duijn, Meijers & Schrickx 2012, 9.

Afbeelding 4. De ligging van het plangebied Dr. Nuijensstraat 31 (zwarte stippellijn) op de kadastrale minuut uit 1824.

4. Archeologische en geologische bronnen

Geologische opbouw

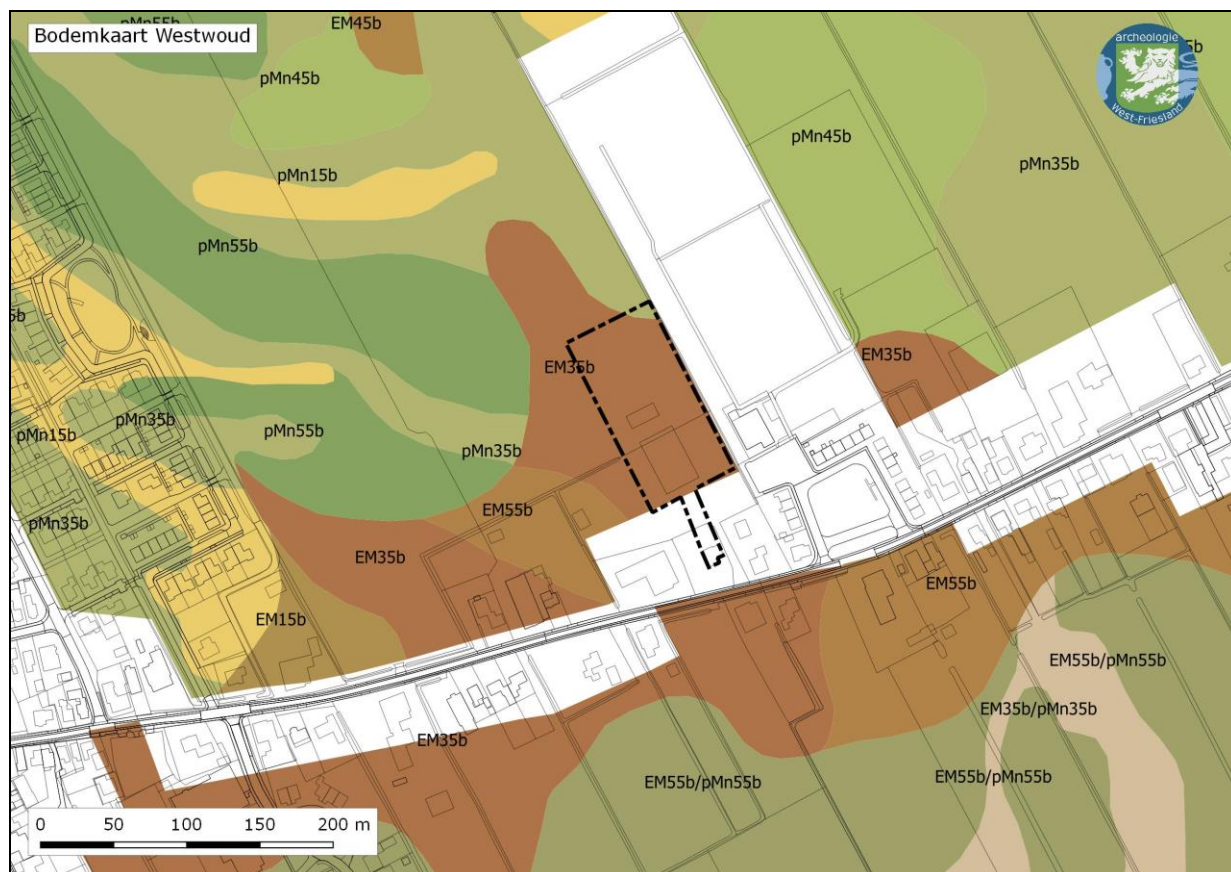
In het kader van het onderzoeksproject *Farmers of the Coast* zijn door dr. W. van Zijverden paleogeografische kaarten vervaardigd (afbeelding landschapsreconstructie).⁴ Deze kaarten hebben een schaal van 1:100.000 en zijn dus minder goed op perceelsniveau te gebruiken. Het eerste kaartbeeld laat het landschap rond 2250 voor Chr. zien. In deze periode bestond West-Friesland nog grotendeels uit een krekens- en kommenlandschap. De meest oostelijke sporen van bewoning in dit krekens- en kommenlandschap zijn aangetoond ter hoogte van de afslag Noorderboekert (op ca. 1 km ten noordwesten van onderhavig plangebied) bij archeologisch onderzoek in het kader van de aanleg van de N23 Westfriisiaweg.⁵ Grote delen van dit landschap zijn in de opvolgende periode geërodeerd en/of afgedekt met klei. Dit kaartbeeld (rond 1.500 voor Chr.) laat een hoog opgeslibd en vruchtbaar kwelderlandschap zien, waar in de periode van ca. 1.500 tot 1.000 voor Chr. intensief is gewoond. Aan het einde van deze periode, rond 900 voor Chr., vernatte het landschap, ontstonden binnenmeren en raakte het gebied langzaam begroeid met veen.

Bodemkaart en geologische opbouw

Aan de hand van bodemkaarten kan inzicht worden verkregen in de verwachting voor vindplaatsen uit de prehistorie. Op de bodemkaart van Westwoud ligt het plangebied grotendeels in een zone met tuineerdgronden (gevormd in zware zavel: code EM35b, afb. 5). Dit zijn bodems die een dikke bouwvoor hebben (dikker dan 50 cm), waarvoor in de regel een hoge verwachting geldt voor vindplaatsen uit de Middeleeuwen en eveneens de Nieuwe Tijd. Deze gronden geven namelijk aan dat er een dik pakket van ophogingen uit deze perioden aanwezig is. Tevens hebben ophogingslagen conserverend gewerkt voor mogelijke resten uit de Bronstijd.

⁴ Van Zijverden, 2017.

⁵ Knippenberg 2014.

Afbeelding 5. De ligging van het plangebied Dr. Nuijensstraat 31 (zwarte stippellijn) op de bodemkaart van Westwoud.⁶

Onderzoeken & vondstmeldingen

In de dorpskern van Westwoud zijn tot op heden nog geen archeologische opgravingen uitgevoerd. Wel zijn er in de nabije omgeving van het plangebied twee booronderzoeken en is een aantal vondstmeldingen gedaan (afb. 6).

Ten westen van het plangebied is in 2009 door De Steekproef een inventariserend veldonderzoek gedaan, waarbij 69 boringen zijn uitgevoerd.⁷ Tijdens het onderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen en wordt geconcludeerd dat eventuele archeologische waarden door verploeging grotendeels zijn aangetast. Uiteindelijk is geadviseerd om geen vervolgonderzoek uit te voeren. Ten westen van dit onderzoek is in 1996 door RAAP Archeologisch Adviesbureau een archeologisch onderzoek uitgevoerd in de vorm van een oppervlaktekartering, karterend en waarderend booronderzoek, ten behoeve van het bestemmingsplan De Witte Dam.⁸ Tijdens het onderzoek zijn geen duidelijke aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van archeologisch waardevolle bewoningssporen. Er wordt geen vervolgonderzoek geadviseerd.

In de nabije omgeving van het plangebied (ca. 250 m) twee vondstmeldingen gedaan. Deze vondstmeldingen dateren uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd (nummers 4708200100: grijsbakkend aardewerk en 3284861100: bronzen ruiterspoor).

Luchtfoto's

In de jaren '60 zijn door dr. W.H. de Vries-Metz luchtfoto's gemaakt van gediëpploegde akkers.⁹ Op deze akkers waren op dat moment aanwezige sporen uit de Bronstijd duidelijk zichtbaar vanuit de

⁶ Bles & Rutten 1972.

⁷ Postma-Saan & Jelsma 2009; Archisnummer 2232305100.

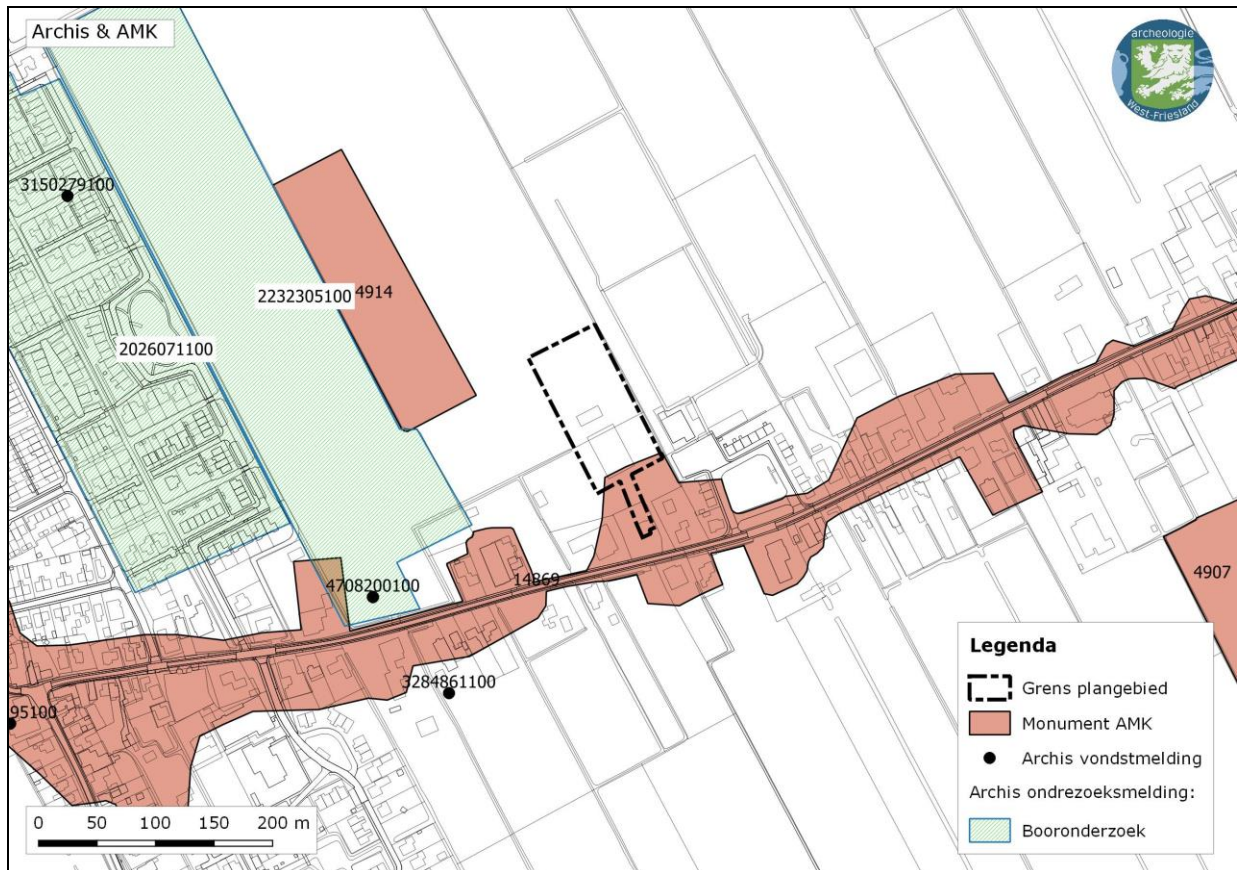
⁸ Soonius 1996; Archisnummer 2026071100.

⁹ De Vries-Metz 1993.

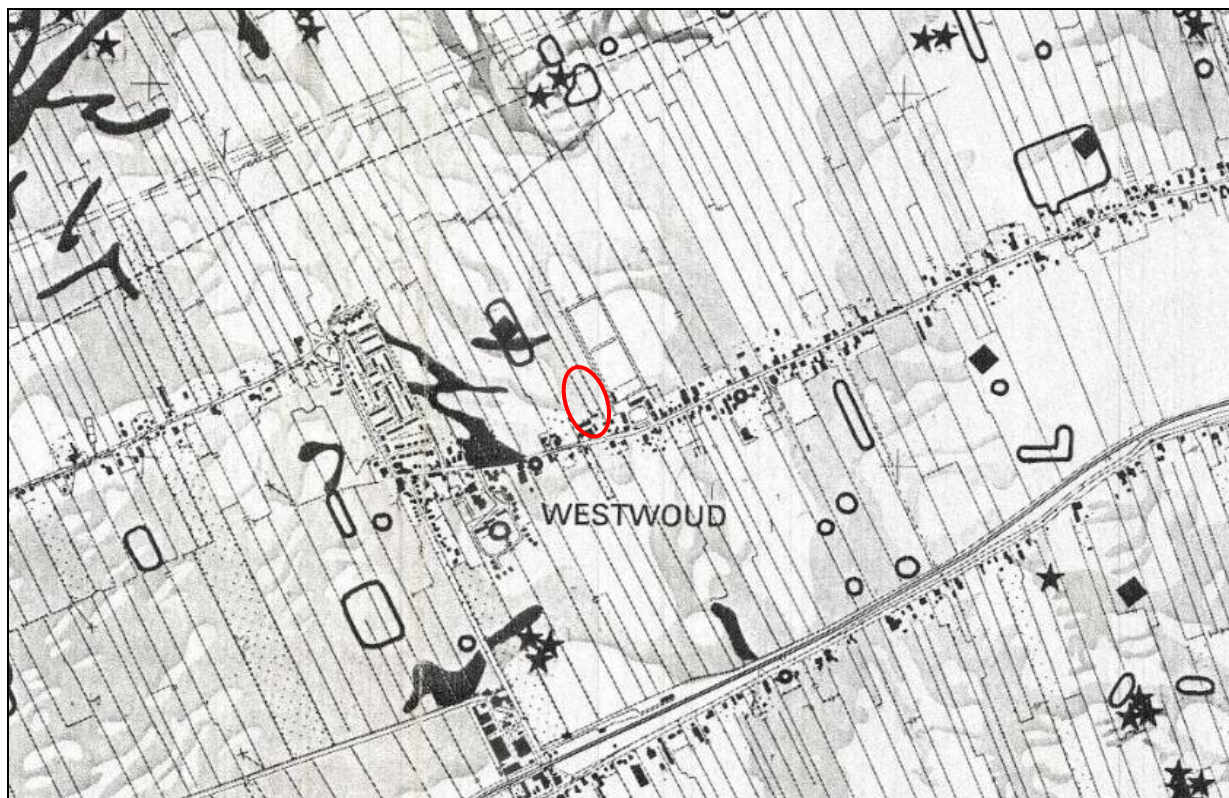
lucht. In de directe omgeving van het plangebied is aan de hand van luchtfoto's een aantal vindplaatsen uit de Bronstijd ontdekt (afb. 7). Eén van deze vindplaatsen is aangemerkt als terrein van hoge archeologische waarde (monumentnummer 4914, afb. 6). Deze vindplaats ligt ten noordwesten van het plangebied.

Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)

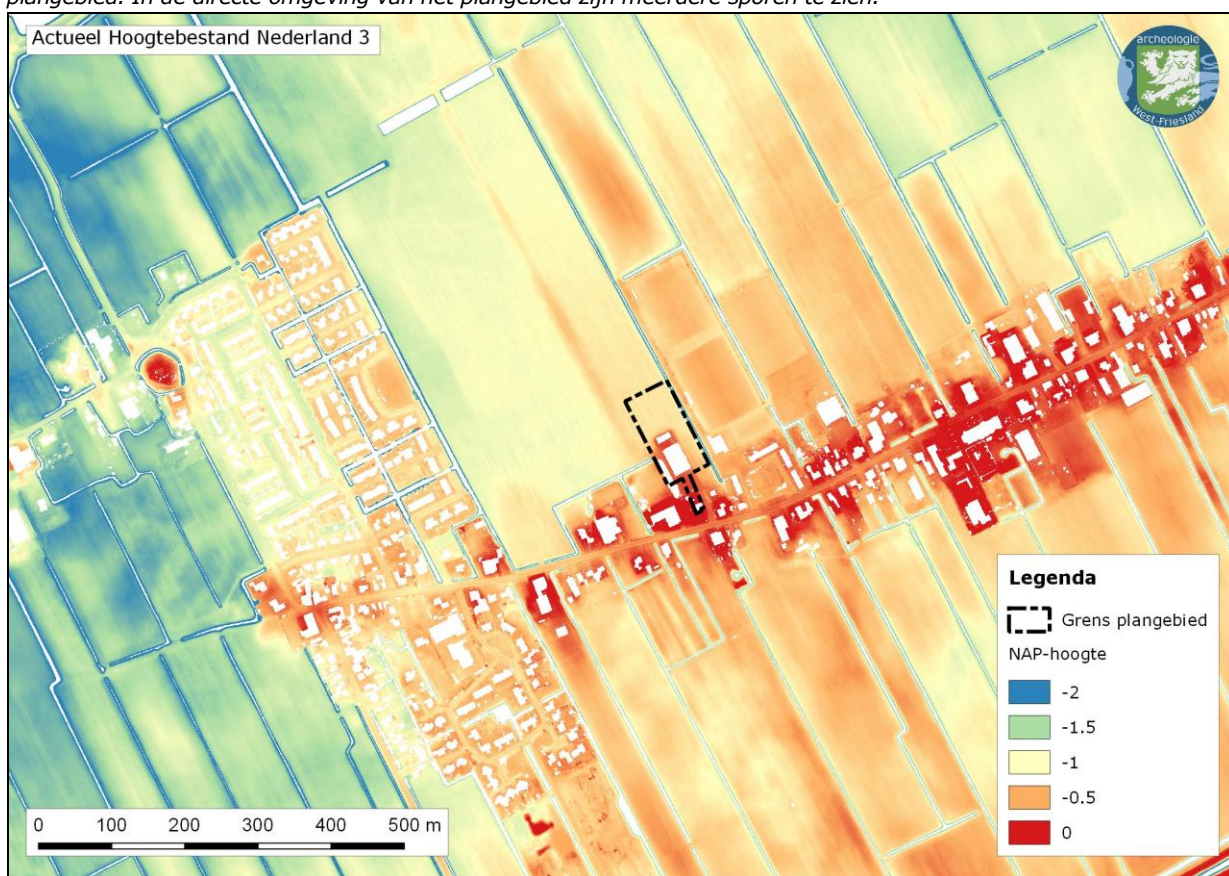
Op het AHN is te zien dat het deel van het plangebied dat aan het lint ligt, hoger ligt (afb. 8). Dit heeft deels te maken met de tuineerdgronden, zoals hierboven beschreven. De rest van het plangebied lijkt redelijk egaal. Mogelijk zijn eventuele archeologische resten door landbewerking verstoord.

Afbeelding 6. De uitgevoerde onderzoeken en vondstmeldingen uit Archis en de bekende monumenten in de nabije omgeving van het plangebied Dr. Nuijensstraat 31 (zwarte stippellijn).

Afbeelding 7. Overzicht van de zichtbare sporen uit de Bronstijd op een topografische kaart, die waargenomen zijn op de luchtfoto's van Willy Metz (Vries-Metz 1993). De zwarte lijnen geven de sporen weer. Binnen de rode cirkel ligt het plangebied. In de directe omgeving van het plangebied zijn meerdere sporen te zien.

Afbeelding 8. De ligging van het plangebied Dr. Nuijensstraat 31 (zwarte stippellijn) op het AHN (www.ahn.nl).

5. Conclusie & advies

Het ligt in de planning om het bouwvlak aan Dr. Nuijensstraat 31 in Westwoud te verschuiven en uit te breiden (van 3.000 m² naar 9.000 m²). Er zijn nog geen nieuwbouwplannen bekend voor het nieuwe bouwvlak. Voor het plangebied gelden middels het bestemmingsplan de vrijstellingsgrenzen 50 m² (aan het lint) en 500 m² (achter het lint), en dieper dan 40 cm onder maaiveld. Volgens de nieuwe beleidskaart van de gemeente Drechterland gelden de vrijstellingsgrenzen 100 m² en 1.000 m².

Voor het meest zuidelijke deel van het plangebied dat aan het historisch dorpslint ligt, geldt een hoge waarde voor vindplaatsen uit de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd. Voor de rest en het grootste deel van het plangebied geldt een hoge verwachting voor vindplaatsen uit de Bronstijd. Mogelijk zijn eventuele archeologische resten door landbewerking verstoord.

Aangezien er nog geen definitieve bouwplannen bekend zijn en niet bekend is in welke mate de bodem verstoord zal worden, dient een aanvullend advies te worden opgesteld zodra de definitieve bouwplannen bekend zijn. Archeologie West-Friesland verzoekt de initiatiefnemer om deze plannen door te sturen zodra deze beschikbaar zijn.

6. Bronnen

AHN3 (www.ahn.nl)

Archis 3.0

Bles, B.J. & G. Rutten, 1972. De bodemgesteldheid van het ruilverkavelingsgebied Westwoud. *Stiboka-rapport* 863. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Knippenberg, S., 2018. Laatneolithische en vroege bronstijdarcheologie langs de Westfrisiaweg (N307). De resultaten van de opgravingen nabij de Noorderboekert en de Rijweg. Archol Rapport 394. Archol, Leiden.

Postma-Saan, F.B. & J. Jelsma, 2009. Westwoud, Dr. Nuijensstraat, Gemeente Drechterland (N-H.). Een Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek. *Steekproefrapport 2009-02/07*. De Steekproef b.v., Zuidhorn.

Roessingh, W. & E. Lohof, 2011. Bronstijdboeren op de kwelders. Archeologisch onderzoek in Enkhuizen – Kadijken. *ADC-Rapport 2200/ADC Monografie 11*. ADC-ArcheoProjecten, Amersfoort.

Soonius, C.M., A.S. de Groot & M.H. Bartels, 2019. Toelichting Beleidskaart Archeologie gemeente Drechterland. *West-Friese Archeologische Notities* 44. Archeologie West-Friesland, Hoorn.

Vries-Metz, W.H. de, 1993. *Luchtfoto-archeologie in oostelijk West-Friesland: mogelijkheden en resultaten van archeologische Remote Sensing in een verdwijnend prehistorisch cultuurlandschap*, Proefschrift UvA, Amsterdam.

Westfries Archief.

Zijverden, W.K. van, 2017. After the deluge. A paleographic reconstruction of Bronze Age West-Frisia (2000-800 BC). Proefschrift. Sideston Press, Leiden.